ՔՈՄԱՆԵԻՆՆԵՐՈՐԴ—ՏԱՐԻ—ԹԻՒ—2781 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ—25—ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ—1880 Ն. — Տ. —6—ՅՈՒՆՈՒԱՐ—1881

ՄԱՍԻՍ

ԼՐԱԳԻՐ

ՀԱՆԱՊԱԶՕՐԵԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՊԱՅՄԱՆ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համար 10 Մէջ.
» » Գաւառաց » 12 »
Վեցամս. » Կ. Պոլսոյ » 5 »
» » Գաւառաց » 6 »
Օտար երկիրներու » 21/2 Լիրա

Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 գրշ., երկու անգամի համար 2 գրշ. է. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կը լինի։

Մէջն մի թիւ 40 փարա արծաթ։

ՊԱՅՄԱՆ

Գարս գնացած լրագրաց ծանրու ծախքը թմբագրութեան վրայ է։

Լրագրոյս փերարերեալ նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն թմբագրիր—Ջեօրէ՛ի սիսի ապրպրի, Կ. Պոլիս Պահճէ-Գարու Ճէլալ պէյ խան թիւ 31 Մասիսի գրասենեակը։

Ճանրու ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։

Զատուած նամակ, յօդուած, եւ եւ չեն տրուիր։

ԿՈՍՏԱՆԴԻՆՈՊԱԼԻՍ 25 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Այս առաւօտ հասած հեռագիրք։

Լոնդրա 3 յունվ.

Անգլիական կառավարութիւնն որոշեց Հնդկաստանէն նոր զօրքեր զրկել ի Փորթ-Նաթալ (Հարաւային Աֆրիկէ։)

Թայմզ կ'ըսէ որ եթէ Եւրոպական իրաւարարութեան առաջարկն ի դերեւ ելնէ, Եւրոպա ուղղակի բանակցութեանց միջոցաւ պարտի նոր կարգադրութիւն մը մինաւել Թուրքիան համոզելու որ զիջումներ ընէ և Յունաստանն ալ համոզելու որ ընդունի զայն։

Սթանտարտ կը ծանուցանէ թէ ծովային նախարարութիւնն որոշած է Անգլիական նաւատորմին մարդոց թիւը պակեցնել ծովային պաշտօնատան ելմտացոյցին մէջ։

Աթէնք 3 յունվ.

Սխալ է այն լուրը թէ Հելլենական կառավարութիւնն արդէն զինուց ներքեւ կոչած լինի պահեստի զօրքը, մինչդեռ սա պէտք եղած ժամանակը միայն պիտի կոչուի։

Տրպլին (Իռլանտա) 3 յունվ.

Երէկ ի Մէմպլրուք, Ֆլարմօրիսի մատամբոխն ուզեց արգելուլ դատական պաշտօնատար մ'արտաքսման հրամանագիր մը յանձնելէ մի քանի հոգային վարձակալաց, որք վարձք չէին վճարեր իրենց հողատերց։

Ոստիկանութիւնը սուինով յարձակեցաւ ամբոխին վրայ, և մի քանի անձինք վիրաւորեցան, չորսը մահացու կերպիւ։

Փարիզ 3 յունվ.

Հասարակուրդի անդամ հոչակաւոր Պ. Պլանքի նախընթաց օրը մեռաւ և այսօր թաղուեցաւ։

Խուռն բազմութիւն մը ներկայ էր նորա յուղարկաւորութեան։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Դոհութեամբ կը ծանուցանեմք թէ կայսերական Միլբիէ դպրոցին քաղաքական տնտեսութեան դասատու Սագէզ Յոհաննէս էֆէնտին երկրորդ կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ։

Նոյն դպրոցին ելմտական դիտութեան դասատու Փորթուգալ Միքայէլ էֆէնտին ալ նոյնպէս երկրորդ կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ։

Վեհ. Սուլթանն Բ. կարգի Օսմանիէ պատուանշան և իւրոյի Աստիճան շնորհեց Վսեմ Ֆէնմել փաշայի որդի Սայիտ պէյին, որ կայսերական Միլբիէյի վարժարանին մէջ դրականութեան դասատու և Վաղքի լրագրոյ խմբագրատեսն է։

Վաղքի կը ծանուցանէ թէ Դաղղիական դեսպան Պ. Թիսոյ իրաւարարական տեսնի դաղափարը Բ. Դրան յանձնարարելու համար հաւաքական ծանուցագիր մը ներկայել առաջարկեր է դեսպանաց, որք սակայն պատասխաներ են թէ առանձին կ'ուզեն յանձնարարութիւն մ'ընել այս մասին։

Մէսէնճէրը լրագիրն իւր երէկուան թուով «Մոտալա պատերազմը» խորագրով հատուած մը կը հրատարակէ, և կ'եզրակացնէ թէ խազազութեան միակ յոյսն այժմ «Եւրոպական տէրութեանց «դիւանագիտական ճարտարութեան վրայ կը կայանայ։

Մէսէնճէրը լրագիրը սուտ կը հանէ նախարարական փոփոխութեան զրոյցներն, և կ'ըսէ որ թէեւ Օսմ. նախարարութիւնը տաղնապմ'ունեցած է այս օրերս, բայց այժմ ամէն ժամանակէ աւելի հաստատուն դիրքի մէջ է։

Իճլտիէ զրահաւորն երէկ Կրէտէի ջուրերը զրկուեցաւ։

Արքունի Շուարը Նուսրէթ շոգենաւը Պաթումէն և հաղար դաղթական տարաւ Նիկոմիդիոյ դաւառն, և երէկ իրիկուն Կ. Պոլիս վերադարձաւ։

Այս առաւօտ հրատարակուած պաշտօնական ազդ մը սուտ կը հանէ այն լուրը թէ կրեռէ կղզին Յունաստանի պիտի թողուի եղեր։

Այս լուրին մանրամասնութեանց վրայ տեղեկութիւն պիտի դանուի մեր «ԿԱՐԵՒՈՐ ԴԷՊԵՐ» ցուցակին այս աւուր թուով հրատարակեալ մասին մէջ։

Կըսուի թէ վեց անուղղակի տրոյց վարչութեան մանակցող Ղալաթիոյ սեղանաւորներն երեքշաբթի օրն եղմոկ պաշտօնատունը հրաւիրուելով կայսերական դանձուն կանխավճար մ'ընելու առաջարկութիւն եղեր է իրենց, և ծանուցուեր է որ եթէ չուզեն այս կանխավճարն ընել, տէրութիւնն առժամեայ կերպիւ իւր ձեռքը պիտի առնու վեց անուղղակի տրոց վարչութիւնը։

Բ. Դուռն հրաման զրկեց Անատոլուի կայսերական զօրաց, որ Սիւլէյմանիէի կողմէն Օսմանեան հողն արշաւող Պարսիկ Քուրդերուն վրայ քալեն։

Կ'ըսուի թէ վաղուընէ սկսեալ կամուրջին անցագինը տասն փարա Մէթալիք պիտի լինի։

Մայրաքաղաքս հրատարակուող Ախթէր Պարսկական լրագիրն երկու շաբաթ դադարման դատապարտեցաւ Քրդաց նկատմամբ վերջերս հրատարակած մի քանի յօդուածներուն պատճառաւ։

Ֆերիդ Ամիլ փաշան Զմիւռնիոյ նահանգին Բէտիֆները զինուց ներքև առնելու պաշտօնով այսօր Ըզմիւռնիա կ'երթայ։

Այս Բէտիֆներէն 24 վաշտ պիտի կրնայ կազմուիլ։

Վաղքի լրագիրը կը ծանուցանէ իւր այս աւուր թուով թէ կայսերական չորրորդ զօրաբանակին ընդհանուր հրամատար Սամիհ փաշան Վանէն մեկներ է և ի մօտոյ Կ. Պոլիս պիտի հասնի եղեր։

Յիշեալ լրագիրը նոր տեղեկութիւն մը չտար Սամիհ փաշային Վանայ կուսակալ անուանման կամ Հասան փաշայի պաշտօնանկութեան վրայ։

Վեհ. Սուլթանին քարտուղարներէն մին, Բէշիտ պէյ, երկուշաբթի օրը Միլբիէ դպրոցն այցելելով, ի դիմաց Ն. Կ. Վեհափառութեան յիշեալ վարչական դպրոցին կարգերն աչքէ անցուց։

Վաղքի լրագրին հրաւիրած լիներով կայսերական կառավարութիւնն որ Յունաստանի հետ դիւանագիտական յարաբերութիւնները խզած ժամանակ Թուրքիոյ հողուն վրայ դտնուող բոլոր Հելլէն հպատակներն ալ վռնտէ, Թան (Ֆար տիւ Պոսֆոր) լրագիրը կը պատասխանէ թէ այսօր Օսմանեան պետութեան ամէն կողմն երեք հարիւր հազար Հելլէն հպատակներ կան, որոց ճանրայ տրուածին պէս, պիտի երթան զօրք դրուելու և Հելլենական բանակը մանելով Թուրքիոյ դէմ պատերազմելու։ Վաղքի լրագիրն ալ կ'ըսէ այսօր թէ Յունաստանի բանակին զօրք դրուելու համար Օսմ. կառավարութենէն արտաքսուելու սպասող Հելլէն հպատակներն, ընդհանրապէս և Ֆար տիւ Պոսֆորի խմբագիրք, երթան բարով։

Ոստիկանութիւնը կը ծանուցանէ Թուրքք լրագրաց մէջ թէ ամբողջ և քառորդ մէճիտիէներ շինող դրամանենդներու ընկերութիւն մ'երևան հանուած է Իսկիւտարի մէջ։ Սոյն ընկերութեան բոլոր անդամք Իտալ են, և էֆէնտի տիտղոսն ալ ունին։ Երբ ոստիկանութիւնն ասոնց նատած տեղը կոխեց, իրենց այս ապօրէն արհեստն ի գործ դնելու կ'զբաղէին։

Վաղը Պարսկաց Նասրէտտին Շահին ծննդեան տարեդարձը լինելով, երիկունը Պարսկական դեսպան Մոհսին խան փառաւոր կոչունք մը պիտի տայ Բ. Դրան նախարարաց, բարձրաստիճան պաշտօնատարաց և բոլոր դեսպանաց։

Թերճէմանը Հադիգաթ կը ծանուցանէ իւր այս աւուր թուով թէ Աղէքս փաշային անձնական քարտուղար Յոհաննէս էֆէնտին Կ. Պոլիս կոչուելով, կայսերական հրամանաւ երկրորդ անօրէն անուաներ է Օսմանեան Թանդարանի։

Թուրք լրագիրք կ'ըսեն թէ վեհ. Սուլթանն իւր գահակալութեան օրէն ի վեր հրատարակուած գիտական և դրական գործոց և նոցա հեղինակներուն անուանցուցակը պատրաստել և իրեն ներկայացնել հրամայեր է Հանրային կրթութեան Նախարարին։ Նա ալ պատրաստելով կայսերական պալատը զրկեր է։

Մայրաքաղաքիս Թան լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Աթէնքի մէջ Թուրքերէն լրագիր մը հրատարակիլ սկսեր է՝ խմբագրութեամբ Ահմէտ Էսատ պէյ և Ահմէտ Համիտ պէյ անուն երկու Թուրքաց։

Թերճէմանի Հադիգաթ կը ծանուցանէ թէ Պատերազմական Նախարարութիւնը վերջին օրերս 750,000 հոխոյ ալիւր և 30000 լիրա դրկեր է Շքօտրայի, Բրէվէզայի և Լարիսայի կայսերական զօրաց։

Երէկուան Սթանտարտի մէջ հետեւեալը կը կարդամք։

«Գատրքէօյի Հայ Բերէսատէին, որ կանխամտածութեամբ Լազ մը սպաննած լինելու մեղադրանաց ենթարկեալ էր, հարցաքննելով խոստովանեցաւ սպաննած լինելը, բայց ոչ կանխամտածութեամբ։ Յայտնեց թէ իրրեւ թերհաշիւ ռէվոլվէր մը տալ ուզեր է Լազին, Լազն ալ դայն քենոտ ժամանակ, լցուն լինելով՝ յանկարծ պարպուեր և Լազը զարնուեր մեռեր է։ Քննութիւնը կը շարունակէ։»

Նոյն լրագրին մէջ կը կարդամք նաև հետեւեալն։

Երկուշաբթի օրը Միշօն անուն Հրեայ դրամափոխ մը Իսկիւտարէն Գուզիանճուգ կերթար ձեռքը պայուսակ մը, որոյ մէջ քիչ մը դրամ և նպարեղէն դրած էր։ Գնաշա լիմանի մօտ հասած ժամանակ դէմը դարձեալ մարդ մ'ելնելով՝ զայն տապալեց և պայուսակը ձեռքէն խլելով փախչիլ սկսաւ։ Երկու Թուրք կանայք, որ անդիէն կուգային, զայս տեսնելով, չկրցին հանդուրժել, և դեանէն մէկ մէկ քար առնելով, հարկադրեցաւ պայուսակը ձեռքէն վար ձգելու, որպէս զի վերքէն հոսած արիւնը բռնէ իւր ձեռնոցով։ Քաղաքիս կիներն խիզոյն պայուսակին առին Հրեային յանձնեցին, որ բիւր օրհնութիւններ կարդալով ճանրան շարունակել սկսաւ։

Երեքշաբթի առաւօտ Անգղիայի մը՝ Օսմանեան թղթատարութեան պաշտօնատունէն դուրս ելած ժամանակ վայելուչ հագուստ և դրութիւր ֆէս կրող մարդ մը դէմը կելնէ և Անգղիերէն լեզուաւ կը խնդրէ որ եթէ կարելի է, մէճիտիէ մ'ուրեքաւ շնորհ ընէ։ Անգղիացին ալ հաճելով, երբ որ դրամատարանակը դրպանէն կը հանէ, մարդը զայն յափշտակելուն պէս կը փախչի։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կը լսեմք թէ Կիլիկիոյ Ամեն Սրբոյ Կաթողիկոսը կրօնային տաճարին առաջարկած պայմանագիրը չէ ընդուներ և չընդունելուն պատճառները դրով յայտներ է Սրբազան Պատրիարք Հօր։

Կրօնային տաճարը վաղը պիտի դուռմարի սոյն խնդրոյն վրայ խորհելու համար։

Զարշամպայի Առաջնորդական Տեղապահ Գեր. Յարութիւն եպիսկոպոսի պաշտօնավարութեան պատճառաւ տեղւոյն ժողովրդեան մէջ յուզումներ ծագելով, Ազգ. վարչական խորհուրդն յիշեալ առաջնորդական Տեղապահն իւր պաշտօնէն դադրեցուցած, և Զարշամպայի վիճակին առժամեայ կերպով Տրապիզոնի հետ միացնելով՝ Տրապիզոնի Առաջնորդին յանձնած է՝ սոյն երկու վիճակաց տեսչութիւնն, և յանձնարարած է նմա, որ Յարութիւն եպիսկոպոս գաւառին ուրիշ մէկ կողմն իբրև փոխ-առաջնորդ դործածուի։

Եօզղատի մէջ Զօրանեան Գաբրիէլ վարդապետ, որ անպաշտօն կերպիւ այն կողմերը դնացեր է, տեղական կառավարութեան կողմէն ամբաստանուելով բանտարկուեր է։ Պատրիարքարանն Եօզգատէն հասած հեռագրերէ իմանալով այս եղելութիւնը, տեղական կառավարութենէն հեռագրով խնդրեց որ յիշեալ վարդապետը տեղւոյն Առաջնորդարանին յանձնուի և դատն ըստ օրինի տեսնուի ձեռնհաս առենին առջեւ։

Եանեայէն ի Պատրիարքարան հեռագիր մը կը հասնի ծանուցանող թէ տեղւոյն Ցոյն մետրապոլիտը չէ ուզեր Սրբ. Հաղորդութիւն տալ օրհասական Հայ հիւանդի մը, որ այն կողմերը դնացեր է առևտրական գործով։

Պատրիարքարանն յատուկ գրով մը խնդրեց Յունաց Պատրիարքարանէն, որ հեռագրով հրամայուի Եանեայի Մետրապոլիտին որպէս զի մահամերձ Հայ հիւանդը քրիստոնէական վերջին մխիթարութենէ զուրկ չմնայ։ Յունաց Պատրիարքարանն անմիջապէս հեռագրով տուեր է խնդրուած հրամաններն։ Յունաց Ամեն. Սրբազան Պատրիարքն այս առթիւ ևս քրիստոնէական եղբայրակցութեան ապացոյցն, ինչպէս նաև Հայաստանեայց առաքելական եկեղեցւոյ զրոյ իւր ունեցած սիրոյն ու յարգանաց նոր դրաւական մը տուած է։

Երկուշաբթի օրը դատական դործոց վ. տեմ. նախարարին կողմէ ազգու հեռագիր մը զարնուեցաւ առ կուսակալն Սեբաստիոյ, տեղւոյն բանտարկեալ ազգայնոց ազատութեան համար։

Կը լսեմք թէ Հայաստանի սովելոյ համար Հնդկաստանի ազգայնոց մէջ բացուած հանգանակութեանց արդիւնքը մինչև ցարդ 1,500 ռուփիի հասած է։

100 ռուփի ալ Կալկաթայի Լատինաց եպիսկոպոսն ստորագրուեր է։

Նոյնպէս կը լսեմք թէ, Հայաստանի սովելոց համար երկրորդ հանդանակութեամբ Զմիւռնիոյ ազգայիններէն շաբթուս 400 մէճիտիէ թերհաշիւ դումար մը զրկուած է Սովելոց խնամատար կեդրոնական յանձնաժողովոյ։

Ասորւոց Նինուէի Գեր. Դիոնեսիոս կաթողիկոսն, ըստ խնդրանաց Բերայի Հայ տիկնանց՝ վաղը ուրբաթ՝ յատկապէս կանանց համար պիտի պատարագէ Գրնտուլայի Նորակերտ Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյն մէջ։

Ադանուէր – Հայաստեաց ընկերութեան ընդհ. ժողովոյ երկրորդ ատենադպիր՝ ազնուափայլ օրիորդ Սաթենիկ Գ. Հաբենց՝ իւր Մէրի անուն վիպային թարգմանութենէն 8 օրինակ ընծայեց նոյն մեղուաջան ընկերութեան։

Գոհութեամբ կը տեսնեմք որ լսարաններն հետզհետէ կը շատանան։ Յառաջիկայ կիրակի, Ա. յվաղեան Գեր. Տ. Եղիշէ ուսումնական վարդապետը՝ կրթասիրաց ընկերութեան խնդրանօք պիտի բանախօսէ դպրեվանքի։ Ինչպէս Տօքթօր Յ. Շիշմանեան էֆէնտի ալ ի նպաստ սովելոց՝ Գաղդէ ի՛նչ Աբամեան վարժարանը։

Նոյնպէս, Ադանուէր – Հայաստեաց ընկերութեան լսարանը՝ վասպուրականի Միացեալ ընկերութեան վարժարանաց ընդհանուր վերատեսուչ՝ Փորթուքալեան Միքայէլ էֆէնտին պիտի բանայ իւսկիւտարու լսարանին մէջ։

Կէտիկ փաշայի Ս. Յովհ. Աւետարանիչ եկեղեցւոյ Թարգ. խորհուրդը կը ծանուցանէ մեզ թէ, յառաջիկայ կիրակի (28 դեկտ.) յիշեալ եկեղեցւոյն տօնախմբութեան օրը լինելով, Ս. Պատրիարք Հայրն յատկապէս հրաւիրուած է Ս. Պատարագ մատուցանելու, յորմէ յետոյ պիտի նախագահէ նաև թարգմն նորակառոյց երկուռ վարժարանաց բացման հանդիսին։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Հելլենական խնդրոյն վրայ իրաւարարութեան առաջարկը տակաւին մեծ յառաջդիմութիւն մ'ը-րած չէ. հեռագիրը կը ծանուցանէ թէ տերութիւնք պիտի չանան Յունաստանի և Թուրքիոյ միջև պատերազմի առաջքն առնելու համար Ադենքի և Կոստանդնուպոլսոյ մէջ իրենց թախանձանքը վերանորոգել իրաւարարութիւնն ընդունելու տալու համար։ Բայց պիտի յաջողի՞ն արդեօք թէ ոչ, տակաւին այս խնդիրը կանխահաս է, նկատելով որ Յունաստան ամենայն փութով կը զինուորի և պատերազմն յանձն առած կ'երեւի, որոյ պատճառաւ Թուրքիա ևս պարտաւորեալ է իւր պատրաստութիւններն յառաջ տանիլ իւր հակառակորդէն ետ չմնալու համար։ Կ'ըսուի թէ նախարարաց խորհուրդն որոշած է մինչև անդամ երկրորդ ծանուցագրով մը հրաւիրել Եւրոպական տերութիւններն որպէս զի յորդոր կարդան Յունաստանի՝ քիչ ժամանակի մէջ իւր պատրաստութիւնները դադրեցնելու, առանց որոյ Բ. Դուռը պիտի պարտաւորի իւր յարաբերութիւնները խզել Ամենական կառավարութեան հետ։ Ընթերցողք կը յիշեն թերեւս որ Կրետէի ապըստամբութեան ժամանակ այսպիսի սպառնալիք մը մեծ ազդեցութիւն ըրած էր Եւրոպական տերութեանց ինչպէս նաև Յունաստանի վրայ։ Յարաբերութեանց խզումը կը նշանակէ ոչ միայն Հելլենական դեսպանին անցագրերը ձեռքը տալ, այլ նաև Հելլենական հպատակներն արտաքսել Թուրքիոյ հողէն։ Ասոնք խիստ բազմաթիւ են և վաճառականութեամբ և արհեստներով կ'զբաղին. հետեւաբար իրենց արտաքսումը կրնայ մեծ վնաս տալ Հելլենական հարստութեան և ելկամտից. բայց թէ արդեօք պիտի կրնա՞յ գործադրուիլ, կամ մինթէ բազմաթիւ Հելլենք իրենց հպատակութիւնը չպիտի՞ փոխեն. այս խնդիրն երկրորդական է. առ այժմ պէտք է գիտնալ թէ իրաւարարութեան առաջարկը վերջապէս ինչ ընդունելութիւն պիտի գտնէ։ Մայրաքաղաքիս Գերմանական դեսպան Հաճիքէլ Կոմսին վերադարձին կ'սպասուի, որ հարկաւ Պիսմարք իշխանին կողմէն նոր հրահանգներով պիտի դայ։ Այս հրահանգները բնականաբար գաղտնի են. բայց հաւանական է որ Հաճիքէլ կոմսին պաշտօնը խաղաղասիրական լինի և պատերազմի վտանգներուն վրայ ուշադրութիւն հրաւիրէ. այսու ամենայնիւ չէ կարելի մոռնալ որ Ամենքի Գերմանական դեսպանին նոյն իմաստով տուած ազդարարութիւնները չարդիլեցին զՀելլենական կառավարութիւնն իւր պատերազմասէր աշխարհավարութենէն։ Յունաստանի Թագաւորը Գաղղիոյ դեսպանն ընդունելու առթիւ յոյս յայտնեց թէ նորա կառավարութիւնն իւր հզօր ազդեցութիւնն ի գործ պիտի դնէ "Հելլենական ազգին օրինաւոր բաղձանաց" իրացման համար, և վերջնական համարեց Պերլինի դեսպանախորհրդին որոշումը։ Գաղղիոյ լրագրերէն ոմանք կը յայտարարեն սակայն թէ իրենց կառավարութիւնը չկրնար նիւթապէս նպաստել Յունաստանի և երկիրը պատերազմի վտանգայ ենթարկել։ Գաղղիացի քանի մ'երեսփոխանք արտաքին գործոց նախարարին հետ տեսակցելով ծանուցին թէ խորհրդարանին մէջ հարցապնդում մ'ուղղել կ'ուզեն Հելլենական խնդրոյն վրայ կառավարութեան ընթացքը գիտնալու համար. Նախարարն յորդորեց զիրենք որ այս հարցապնդումն ի բաց թողուն և խաղաղական ապահովութիւններ տուաւ։ Գաղղիա չուզեր միայնակ իւր վրայ առնուլ Յունաստանի պաշտպանութիւնը, զոր բոլոր տերութեանց հաւասարապէս պատկան կը համարի։

Ու այժմ, եթէ պատերազմ ծագի, կարելի է Թուրքիա և Յունաստան առանձին մնան իրարու դէմ, բայց յուսալի է որ Եւրոպա կը յաջողի տակաւին փոթորկին առաջքն առնուլ։

ԿԱՐԵՒՈՐ ԴԷՊՔԵՐ

1880 Նոյ. 26էն մինչեւ Դեկտ. 25.

(Շար. Ա. Քէջ)

Դեկտ. 6.

— Պաշտօնապէս կը ծանուցուի թէ դաւառայ մէջ տեղաւորեալ դաղթականներէն տուրք և զօրք պիտի առնուի։

— Տէրվիշ փաշան իրենց խնամայութեամբ նշանաւոր երկու Միրտիթ կամ Ալպանիացի պետեր՝ Զէյտօ փաշան և Զիրէնք Պիպ Տօտան՝ ձերբակալելով Կ. Պոլիս կը ղրկէ։ Սոքա պատերազմական նախարարէն, որ Ալպանիացի է, պատուով կ'ընդունուին, Վէլի Բիրա փաշային հիւր կը լինին մի քանի օր և յետոյ խանի մէջ բնակութիւն կը յատկացուի իրենց՝ ընդ ոստիկանական հսկողութեամբ։ Տէրվիշ փաշան ուրիշ Ալպանիացի պէյեր ալ ձերբակալելու կ'զբաղի։

— Ազգային Վարչական խորհրդէն հեռագիր կը քաշուի Սեբաստիոյ Առաջնորդ Գեր. Պետրոս Սըրբազանին, որպէս զի մինչև յունվար 8 անպատճառ Կ. Պոլիս դայ անդամակցելու համար Յունական դերեզմանատան խնդրոյն առթիւ Ս. Պատրիարք Հօր նախագահութեամբ կազմուելիք յանձնախմբին, որուն անդամ պիտի լինի նաև Սեբաստիոյ Յոյն Մետրապոլիտն, որ Կ. Պոլիս կը գտնուի այժմ։

— Բ. Դուռն Աւստրիական կառավարութեան ծանուցագիր մը կը ղրկէ՝ Սերպիայէն գաղթած իսլամայ չնորհեալ ինչ ինչ արտօնութեանց, որք վերցուած էին ընդ Աւստրիական վարչութեամբ, պահպանութիւնը խնդրելու համար։

— Վեհ. Սուլթան հրաման կ'ընէ որ Եըլտըզի պալատէն ի Պէշիքթաշ մի նոր ուղի շինուի, զուգահեռաբար արդի ուղւոյն։

— Ամենքի մէջ «Ազգային Միութիւն» մը կը կազմուի, նպատակ ունենալով հելլենութեան միութիւն, և մասնաւորապէս Եպիրոսի և Թեսաղիոյ դաւառաց Յունաստանի հետ միացումը։ Միութիւնն, որ մեծ գումարներ կը հաւաքէ, ազդուապէս պիտի դործակցի այս նպատակաւ լինելիք ամեն տեսակ ջանից։

Դեկտ. 8.

— Կ. Պոլսոյ Գաղղիական դեսպան Պ. Թիսոյին՝ Պատուոյ Լեգէոնի սպայութեան աստիճանը կուգայ։

— Կը ծանուցուի թէ Մշոյ Ս. Կարապետի վանուց միաբան Ներսէս Ծ. Վ. Խաչատրեանն Բզնի Առաջնորդական տեղապահ անուանած է Գեր. Օրմանեանէն։

— Կը ծանուցուի թէ Նիկոմիդիոյ ազգայնոց «Կրթասէր-Բիւրատական» անուամբ ընկերութիւն մը կազմած են այն դաւառին մէջ լուսոյ տարածման, ինչպէս նաև Ս. Փրկչեան Հիւանդանոցի պիտոյից հայթայթման նպաստելու նպատակաւ։

— Կը ծանուցուի թէ Խորէն Նար-պէյ Սրբազան, իրրև նախագահ Մատենադարանի ընկերութեան, գիր մ'ուղղած է առ Համբարձումեանս Իսիկեան, Բարուղար կրթական խորհրդականին, որ յիշեալ Մատենադարանին մէջ հաստատած էր իւր պաշտօնատեղին, զեկուցանելով որ Կրթական խորհրդարանը չկրնար անդ հաստատուիլ, և թէ պէտք է ելնել։

— Պ. Կոշէն և Միւզիւրիս փաշան Լոնդրա կը հասնին։

Դեկտ. 9.

— Նէքօլա Մեծ-Դքսին որդիքն և նոցա մայրն, որք շաբաթ մ'առաջ Կ. Պոլիս եկած էին, այլ և այլ տեղեր պտըտելէ յետոյ կը մեկնին։ Մեծ-Դքսին որդիքը Վեհ. Սուլթանին կը ներկայանան։

— Հարաւային Ամերիկէի Անդղիական դործերը կը ծանրանան։ Նաթալի 5000 ապստամբք Հայտէրպէրկ քաղաքը կը դրաւեն, և Թըրանսվալի հանրապետութիւնը վերըստին կը հրատարակեն ընդդէմ Անդղիական կառավարութեան, որ իւր ստացուածքն ըրած էր այդ երկիրը։

— Թիւրքիստանէն Ս.քսպէյէֆ զօրավարին մեկ յաղթութիւնը կը ծանուցուի ընդդէմ Թիւրքմէնաց։

— Մանչեսթրի Հագդի պէյ անուն Թուրք մը Փարիզի մէջ Թէեսֆ անուամբ լրագիր մը կը հիմնէ ընդդէմ կայսերական կառավարութեան, և Օսմանեան ընդհանուր դատախազն ազդ մը կը հրատարակէ ծանուցանող թէ այդ մարդն Օսմ. հողին վրայ ոտք կոխելուն պէս պէտք է բռնուի։

— Բաղէշէն Շեյխ Մեհմետ Էմին անուամբ Քուրդ երեւելի մը Կ. Պոլիս կուգայ։

— Սասունի փաշայի տեղ, որ հանգստեան թոշակի իրաւունք ըստացած է, Սպարապետի Դրան բարձրագոյն Լսողաց պէյ առաջնորդ պահպանի յանձնախմբին անդամ կ'անուանի։

Դեկտ. 10.

— Պ. Հանսոն և ընկերք Անդղիական հաչակաւոր տունը կը սնանկանայ։ Հայ վաճառականք և Հայ անհատք մեծ դումարներ կը պահանջէին այս ընկերութենէն։

— Գաղղիական դեսպան Պ. Թիսոյ իւր կառավարութենէն վեհ. Սուլթանին նուիրեալ Պատուոյ Լեգէոնի մեծ ժապաւէնը Ն. Վեհափառութեան կը մատուցանէ հանդիսապէս, և այս առթիւ համակրական խօսքերու փոխանակութիւն մը կը լինի։

— Երեւան Հայաստանի բարեկորոգիչ Եուսուֆ փաշան և Աղաբէգեան Սարգիս էֆէնտին Պոնտոսի ոստիկանական բարեկորոգմանց ծրագիր մը կը ղրկեն Տրապիզոնէն—Հայաղդի Քօմիսէրը Կ. Պոլիս կը վերադառնայ։

— Նախարարք Վեհ. Սուլթանին նախագահութեան ներքև կը խորհրդակցին այն վարչական ձեւոյն վրայ, զոր պէտք է տալ Ալպանիոյ։

— Հելլենական խնդրոյն կարգադրման համար իրաւարարական ատեան (արպիթրաժ) կազմելու դաղափարն հաստատութիւն կը դըտնէ. Գերմանիա, Աւստրիա, Դաղղիա և Իտալիա կը հաւանին, պայման դնելով որ մեծամասնութեան որոշումն ընդունուի երկու կողմէն։

— Սպանիոյ թագաւորն այլ և այլ կարգի պատուանշաններ կը ղրկէ Օսմանեան նախարդ և արդի բարձրատիճան պաշտօնատարաց ոմանց։ Իշտպէլ-Լա-Բաթալիք պատուանշանը կը տրուի Տատեան Յարութիւն պէյին, և Մերիթ Միլիթէա (Զինուորական Արժանեաց) պատուանշանը՝ Դաղի Օսման փաշային։

— Ռուսիոյ կայսրն Սպիտակ Արծուոյ պատուանշանը կը ղրկէ Եղիպտոսի Խեդիվ Թէվֆիք փաշային։

— Ծովակալութեան թղթատարութիւնն և տեղական թղթատարութիւնը կը միացուին Միջազգային թղթատարութեան հետ՝ «Ղատթիոյ թղթատարութիւնք» անուամբ. և Վիթալիս էֆէնտին պէտք կը լինի այս միացեալ վարչութեան, ուր Եվմտական ճիւղին գլուխ կ'անուանի Զերքէշեան Գարեգին էֆէնտի, պաշտօնատար Օսմանեան հեռագրաց և թղթատարութեանց։

Դեկտ. 11.

— Անդղիացւոյ տեղական զօրքը պարտութիւն մը կը կրէ հարաւային Ափրիկէի մէջ, ուր Թրանսվալի Պոէրայ դէմ կը կռուէին։

— Իսլանտա դէնք բերող մի շոգենաւ կը բռնուի Անդղիական պահապանների։

— Անդղիա կը հաւանի իրաւարարական ատեանի մը կազմութեան ի լուծումն Թուրքօ—Հելլենական կնճռոտի։

— Գաղղիոյ դեսպանը կ'ըսէ Բ. Դրան թէ տերութիւնք իրաւարարական ատեանին կազմութիւնն որոշած են։

— Պատրիարքական փոխանորդը դարձեալ Բ. Դուռը կ'երթայ ինչ ինչ դաւառական գործոց համար։

— Կը ծանուցուի թէ Բ. Դրնէն հրաման դնացած է Սերբատիոյ կուսակալին որ հանրածանօթ դէպքին առթիւ բանտարկեալներն երաշխաւորութեամբ թող տայ։

— Վարչական խորհուրդը քարտուղարներ կ'անուանէվարչութեան այլ և այլ ճիւղերուն համար։

— Բէօթահեայի դաւառէն տուրք և զօրք չառնուլ կ'որոշուի տարեան մը համար, այն տարերմանց պատճառաւ, զորս մարտիները գործած են անդ։

— Պարսից դեսպանատան խորհրդականը Մէսէնճը լրագրոյն մի նամակ դրելով կը ծանուցանէ թէ Քուրդք կատարեալապէս յաղթուած են։

— Մէրեէմ-Գուլի եղբարց մայրը՝ Տ. Բեվրոնէ՝ կը վախճանի, և Եբրեոփոխանական ժողովն, որոյ ատենապետն է Մէրեէմ-Գուլի Յարութիւն էֆէնտի, իւր նիստն յառաջիկայ շաբթուան կը յետաձգէ։

— Գերմանական կարեւոր լրագիր մը հելլենական խնդրոյն լուծումը կ'առաջարկէ, որուն համեմատ Վեհ. Սուլթանն զկիրիա Գերմանիոյ կայսեր պիտի նուիրէ, և կայսրն ալ Հելլենաց Թագաւորին պիտի տայ զայն, ինչպէս Աւստրիա զՎենետիկ Նաբոլէոն Գ.ի տուած էր և նա ևս Վիքթոր Էմմանուէլի յանձնած էր զայն։ Եպիրոսի և Թեսաղիոյ խօսք չպիտի լինի յայնժամ։—Այս առաջարկն ուշադրութիւն կը դըրաւէ։

Դեկտ. 12.

—Կիլիկիոյ Կաթողիկոսը Նիշան Թաշ կ'երթայ յայցելութիւն Առաջին Նախարար Սայիտ փաշային, որ ստակայն բացակայ էր։

—Նէմէնի մէջ քանի մը հազար տարուան հնութիւնք երեւան կ'ելնեն։

—Կ. Պոլսոյ և շրջակայից մարդահամարը շինելու պաշտօնով յանձնախումբ մը կը կազմուի Քաղաքապետութեան մէջ։

—Պոսնիոյ և Հերսէքի մէջ մընացեալ Օսմ. զէնքերն ու ռազմամթերքը Կ. Պոլիս կը բերուին։

— Լուսինեանց թաղին կամ տիրաղսին թեկնածուներէն մին, Պ. Բաբ որ Լիւզինեան Դաղղիացին, որ Մեծ-Կղզիէն յայտագիր մ'ուղղած էր Կիպրայեցոց, կը մեռնի։

Դեկտ. 13.

—Բ. կարգի Մէճիտիէ պատուանշան կը տրուի Վեհ. Սուլթանին անձնական գանձուն տնօրէն Դաղդեան Յակոբ էֆէնտիի։

—Վաղբի կէս պաշտօնապէս կը ծանուցանէ թէ ըստ որում սովիլոյ օգնութիւն բաշխելու գործը կառավարական գործ մ'է, Բ. Դուռն Հայաստանի Հայ սովելոյց համար Հայոց Պատրիարքարանին նախաձեռնութեամբ եղած հանգանակութեան գործն ուշադրութեան առած է, և որոշած է ստանդել թէ ո՞րչափ դումար հանգանակուեր, և ի՞նչպէս բաշխուեր է։—Այսպիսի քննութիւն մը դեռ չէ կատարուած։

—Սեբաստիոյ Առաջնորդ Գեր. Պետրոս սրբազան կը ծանուցանէ հեռագրաւ թէ նոյն օրը ճանապարհ եղած է Կ. Պոլիս դալու վերջապէս։

—Կիլիկիոյ Կաթողիկոսը նոր այցելութիւն մը կուտայ դատական նախարար Ճեվատէթ փաշային։

Դեկտ. 14.

— Յունաստանի ստամանակից դաւառները զօրք ղրկուիլը կը շարունակէ։

—Ադսէրայի մօտ փուռի մը հիմերը փորուած ժամանակ հնութիւնք երեւան կ'ելնեն։

—Միացեալ ընկերութեան երկու դլխաւոր պաշտօնատարները՝ Փորթուգալեան Մկրտիչ էֆէնտի և Վասիլեան Պետրոս էֆէնտի՝ Կ. Պոլիս կուգան՝ առաջինը քիչ ժամանակէն վերադառնալու մտօք։

—Անձանօթ պատճառաւ Կեսարացի Հայ մ'ոստիկանաց կողմէ կը բռնուի. հետեւեալ օրը նորա դիակը մերկ վիճակի մէջ Պատրիարքարան կը ղրկուի։ Ոստիկանութիւնը կը ծանուցանէ թէ այս մարդը գինով էր։

—Ֆերիդ Թէվֆիգ փաշա երկրագործական նախարար կ'անուանի, և նախորդ նախարար Սուպհի փաշա Էվկաֆի նախարար կը լինի։—Այսուհետև երկրագործական նախարարութիւնն Էվկաֆի նախարարութեան երկրագործական մասնակցութիւնն պիտի հսկէ։

—Զուիցերիոյ դաշնակցութեան նախագահ անուանեալ Պ. Անտերվերթ անձնասպանութիւն կը գործէ։

—Յունաստանի Ա. նախարար Պ. Քումունտուրոս կը մերժէ իրաւարարական ատենի մ'առաջարկն, և կ'ըսէ թէ Յունաստան Պերլինի դեսպանաժողովոյն որոշմանց համաձայնական դործադրութիւնը պիտի պահանջէ միշտ։—Կ'ըսուի թէ Բ. Դուռն ալ կը մերժէ այդպիսի ատենի մը կազմութիւնը, բայց տարբեր տեսակէտով։

—Կը ծանուցուի Վագրթի մէջ թէ Լորտ Կրանվիլ նոր շրջաբերական մը պատրաստած է կամ կը պատրաստէ Հայկական խնդրոյն վրայ։

Դեկտ. 16.

—Հրաման կըտրուի նահանգային իշխանութեանց որ այսուհետև հասութիւն ոչ թէ մեկ քառորդն, այլ կէսն ուղղակի երկրական պաշտօնատունը ղրկեն, այսինքն՝ Հավալներու չհաշուեն։

— Քար-Բէրդէն Ֆաղել փաշան կը հեռագրէ թէ Քրդաց ապըստամբ Աշիրէթի մը վրայ քալելով, 160 ի չափ չորագործ բռնած է, ինչպէս նաև 5—600 փախստական զինուորներ։

—Կը ծանուցուի թէ Քրդական ապստամբութեան նուաճմանը վրայ՝ Ռուսական Հայաստանի Պարսկական սահմանագլխոց վրայ համախմբեալ ռուսական զօրքն ետ քաշուիլ սկսեր է։

—Օսմ. դրամոյ միութեան համար Զէթէնտորֆի էֆէնտիի շինած ծրագիրը ձեռնհաս յանձնախմբէ մը կը քննուի։ Գերմանացի խորհրդականը կ'առաջարկէր ոսկին խարիսխ ընդունիլ, վեցնոցներն ու հինգնոցները վերցնել, և մէճիտիէին ալ մէկ մասը շրջաբերութենէ վերցնելով, հինգ մէճիտիէն մէկ ոսկիի հաւասար ընել։ Յանձնախումբը կ'որոշէ թէ այս ծրագիրն անմիջապէս չկրնար դործադրիլ. բայց կը յանձնարարէ որ ոսկին խարիսխ ընելու սկզբունքն ընդունուի, և տակաւ առ տակաւ միջոցներ ձեռք առնուին նախ վեցնոցներն, յետոյ հինգնոցներն, ինչպէս նաև մանր մէթալիքն և պղինձ դրամոց մէկ մասը վերցնելու համար։

—Մնանկացեալ Հանսոնի ընկերութեան պարտքն է 230,000 Օսմ. ոսկի, որոց 100ին 58ին դէմ հաստատուն երաշխաւորութիւն ունի, իսկ մնացեալ 100ին 42ը հանքային ինչ ինչ գործոց հաստատութիւնքն կը յուսայ կարդադրել։

—Կը ծանուցուի թէ Մշոյ վանուց միաբան Մեսրոպ վարդապետ Բաղէշի Հայոց մարդահամարը շինելով ի Պատրիարքարան ղրկեր է։

—Հոպարթի փաշան կայսերական պալատը կը կանչուի տեղեկութիւն տալու Օսմանեան նաւատորմին վիճակին վրայ։

—Խորէն Սրբազան այցելութիւն կուտայ Ա. Նախարար Սայիտ փաշային, որ լաւ ընդունելութիւն մը կ'ընէ, և Պուլղարիոյ և Ռումանիոյ Օսմանեան հիւպատոսներէն Ն. Սրբազնութեան ընթացիկ նկատմամբ ստացած տեղեկագրերուն առթիւ դոհութիւն կը յայտնէ. և ի պատասխանի Ն. Սրբազնութեան գանգատանաց, կ'ըսէ թէ, հակառակ Օսմանեան մամլոյն մէջ (Լուսինեանութեան առթիւ) եղած յարձակմանց, իւր վստահութիւնն և համակրութիւնն անխախտ մնացած են Ն. Սրբազնութեան վրայ։

Դեկտ. 17.

—Օսմանիէ և Իշլալիէ զրաֆաւորք ճանրայ կ'ելնեն գօրք և ռազմամթերք տանելու Յունաստանի սահմանակից գաւառներն, յորմէ յետոյ Յունական ջուրերու մէջ պիտի շրջագային։

— Հարաւային Ամերիկէի Պօէր-ներուն երկրին մէջ Անգլիական զօրաց կրած պարտութեան միջոցին Անգլիացիներէն 30 մարդ միայն սպանուած է, իսկ բռնուած մի քանի գերիները՝ Պօէրք զինադադար ընելէ յետոյ ազատ թողած են։

— Արևելեան Ռումէլիի կուսակալ Այէքօ փաշան հրաժարական կուտայ՝ իր 3 քարտուղարաց և 2 թիկնապահ սպայից յատկացեալ գումարն երեսփոխանական ժողովէն չընդունուելուն պատճառաւ։ Բայց յետոյ ժողովը այս գործն յանձնաժողովի մը քննութեան կը յանձնէ, և պատգամաւորութիւն մը կը ղրկէ Ն. Վսեմութեան, որ յայնժամ ետ կ'առնու իր հրաժարականը։

— Պ. Պ. Հանսոնի ընկերութիւնը կը ծանուցանէ թէ իրենց անանկութենէն ելնաս չէ հասած այն ապանդներուն, որք իրենց քով դրուած էին, և ժամանակէ մ'ի վեր Լոնտրա Պանքայի մը մէջ պահուած լինելով, ուղուած ժամանակ կրնան յանձնուիլ իրենց տէրերուն։

— Վարչական խորհուրդն իր այս աւուր նստին մէջ Կիլիկիոյ խնդիրէն յետոյ Եգիպտոսի ազգային գործոյ խնդիրը նկատողութեան կ'առնու, և Դեր. Մեսրովպ Սրբազան ալ ներկայ գտնուելով, իրեն նկատմամբ ցարդ գրուածներուն վրայ դատաստան կը պահանջէ։

— Կիլիկիոյ կաթողիկոսն իր Կ. Պոլիս գալուն վերաբերեալ պաշտօնական տեղեկագիրը կը ղրկէ ի Պատրիարքարան ձեռամբ Արժ. Ներսէս վարդապետի։

Դեկտ. 18.

— Կը ծանուցուի թէ Օտեան Գրիգոր էֆէնտին բարձրագոյն հրաւիրմամբ Կ. Պոլիս կուգայ փարիզէն։

— Հնդկաստանէն օգնական զօրք կը ղրկուի հարաւային Ափրիկէ։

— Թուլոնի առջև Գազզիական Բիշլիէօ զրահաւորին մէջ հրդեհ կը ծագի, և զայն կատարելապէս հրոյ ճարակ լինելէ ազատելու համար ջրասոյզ կ'ընեն։

— Արտաքին գործոց նախարար նախարար Գարաթէոտորի փաշան Բ. Դուռը կը կանչուի, և Ասիմ փաշան և Ցատեան Յարութիւն էֆէնտին երկու ժամէ աւելի կը խորհրդակցին նմա հետ։

Դեկտ. 19.

— Փարիզի մէջ Հազդը պէյ ազգն Մարսիլիայի Թուրքին հրատարակած «Թէէսիֆ» լրագրին Օսմանեան տերութեան հպատակներն յարգամութիւն դրդռած լինելով, Կ. Պոլսոյ վճռաբեկիչ ատենին ընդհանուր գատախազը լրագրոյ միջոցաւ կը ծանուցանէ թէ մինչև 10 օր պայմանաժամ տրուած է, յետոյ եթէ Հազդը պէյին՝ դալու և Օսմանեան դատարանաց ներկայանալու. այս պայմանաժամէն ետքը եթէ չը ներկայանայ, իր քաղաքային իրաւունքներէն պիտի զրկուի, և ինչ ըստացուածք որ ունի՝ կառավարութենէն պիտի գրաւի։

— Անգլիացիք պաշարման վիճակ կը հրատարակեն Թրանսվալի մէջ, և Բլարք Անդիացի զօրավարը քանի մը հարիւր զօրքով 48 ժամ կռուելէ յետոյ, հնազանդութիւն յանձն առնուլ կուտայ Պօէրներուն։

— Պ. Զանքոֆ, որ Պուլղարիոյ Ա. նախարար և յետոյ ներքին գործոց նախարար էր, կը հրաժարի իր նախարարական պաշտօնէն։

— Թուրք լրագիրք կը ծանուցանեն թէ կայսերական կառավարութիւնն 100 հազար զօրք կը համախմբէ Հելլենական սահմանագլխին վրայ, 25–30 հազարն ամրութեանց պաշտպանութեան համար, մնացեալն ալ դաշտային գործողութեանց համար։

Դեկտ. 20.

— Ռուսական լրագիրք կը ծանուցանեն թէ Զինական կառավարութիւնն իմացուցեր է Ռուսիոյ թէ այսուհետև Զինաստանի բոլոր քաղաքները բաց են Ռուս վաճառականաց առջև։

— Բժշկային և քաղաքային նոր յանձնախումբը կը վճռէ թէ Վէրի Մէհմէտ յիմար էր և յիմար է այժմ իսկ։

— Կ'ըսուի թէ Բ. Դրան իրաւագիտական խորհրդական Գաղղիացի Պ. Թարէն հրաժարական տուեր է կամ պաշտօնանկ եղեր է՝ Գերմանացի խորհրդական Պ. Կէօշէրի անուանման պատճառաւ, որ Կ. Պոլիս հասած է։

—Դարդանելի ամրութեանց վերոսին կ'աշխատուի։

— Կառավարական որոշման մը համեմատ, Կ. Պոլսոյ ս՝ և է կողմը ներկայացուելիք թատերական խաղերը նախ տպագրական տեսչութեան քննութեան պիտի ենթարկուին։

Դեկտ. 22.

— Կը ծանուցուի թէ Աւստրիոյ և Գաղղիոյ դեսպանները, Միրտիթներու գլուխ Բրէնք Պիպ Ցօտայի ձերբակալման առթիւ՝ Բ. Դրան դիտողութիւններ ուղղած են Միրտիթներու վայելած առանձնաշնորհութեանց մասին, և Դուռը պատասխանած թէ Բաբթան Քօլանուն անձին Միրտիթաց գայմագամանուանումը, զոր ինք որոշած է, այդ տեղին առանձնաշնորհութեանց չդպչիր։

ՌՈՒՍԱՀԱՅՔ

Ընթերցողք անշուշտ պէտք եղած ուշադրութեամբ կարդացած են Կ. Պոլսոյ Թան լրագրոյն Պաթումի թղթակցին ըրած նկարագրութիւնը՝ վերաբերութեամբ Կաւկասիոյ և Ռուսական Հայաստանի Հայոց արդի կացութեան։ Ինչպէս իր մի քանի նամակներէն առթիւ ուսեցանք դատելու, հմուտ և իրազեկ թղթակից մ'է սա, և իր խօսքերը այնքան աւելի ծանրակշիռ են, որքան այն նիւթն, որոյ վրայ գրած է վերջին անգամ, կարեւոր էր։ Ցուած տեղեկութիւններն, ինչպէս նաեւ այն քաղաքական հետաքրքրութիւնները զոր կը հանէ ի նոցանէ, չեն կրնար վրիպել խորհրդածութեան փափուկ նիւթ մը լինելէ ամեն ըղձամիտ ազգայնոյ։ Մեք այս նկատմամբ պիտի կրկնենք, աւելի ընդարձակ կերպիւ, ինչ որ արդէն նոյն նիւթին վրայ գրած եմք ուրիշ տեղ։

Իրաւ է որ մեր ի Կաւկասիա և ի Ռուսական Հայաստան բնակեալ ազգայինք այսօր աւելի ազատութիւն կը վայելեն քան թէ մի քանի տարի առաջ, քան թէ, մնանանք, վերջին պատերազմէն առաջ։ Ռուսական վարչութիւնը չէ դադրած Ռուսական վարչութիւն մը լինելէ՝ բառին կատարեալ իմաստով. բայց թայլ կուտայ որ մի քիչ ազատ խօսին և ազատ գործեն այն հրպատակներն, որք ռուսական խաղաղութեանց ճաշակին ըստ բաւականին ստացած լինելով, այլ եւս գիտեն թէ ո՛ւր պէտք է կանգ առնուլ։ Այս բազդաւորական ազատութեան արդիւնքը կը տեսնուի Ռուսիոյ Հայ Մամլոյն մէջ, ինչպէս նաեւ այն ազդասիրական ձեռնարկութեանց մէջ, որք թէև բոլորովին անվնաս էին, բայց մինչև ցարդ հաշտ աչօք չէին տեսնուեր Ռուսիոյ կառավարութենէն։ Հայ լեզուն մշակելու և ամեն օտարախօս Հայոց իւրեանց ազգային լեզուն սովրեցնելու կարեւորութիւնը ցուցնելու համար Տփխիսի Հայ Մամլոյն ըրած գովելի ջանքերը մին են այն բազում նշաններէն, որք մեր Ռուսահպատակ ազգայնոց քաղաքական կացութեան ատաճման մը բարւոքումը կը ցուցնեն։

Ուստի, բուն իրողութեան վրայ համակարծիք եմք Թանի Թղթակցին, թէ և կը կարծեմք թէ իրաւունք ունիմք ճիշդ նոյնչափ լաւատես չլինելու։ Բայց թէ ի՞նչ Ռուսահայք այսպիսի ազատութիւն մը կը վայելեն և թէ հաւանականաբար, ի՞նչ հետևանք պիտի ունենայ այդ ազատութիւնն այս մասին մեք տարբեր կը խորհիմք։ — Թղթակիցը կը պնդէ որ Ռուս կառավարութիւնն իւր Հայ հպատակաց այսպիսի ազատութիւն մը տուած ժամանակ քաղաքական ապագայ դիտումներ ունի, յորոց ամենէն բացայայտն է եղեր Թրքահպատակ Հայերն առ ինքն ձգել։ Այս տեսակէտով, Թղթակիցը մեծապէս կը յուսալի, և անշուշտ կ'ըսուի որ իւր ընթերցողք ալ հաւասարապէս պիտի յուսալին։ Իսկ մեք կը կարծեմք թէ մեր Ռուսահպատակ ազգայնոց վիճակի փոփոխումն ուրիշ պատճառներով ևս կրնամք բացատրել, որք նոյնքան երկիւղալի չեն։ Կրնամք ենթադրել, օրինակի աղագաւ, թէ ըստ որում Ռուսիա յանուն Քրիստոնէից փրկութեան պատերազմ մը մղած է Դրացի տերութեան մը դէմ, չուզեր այժմ ինքզինք չափազանց հակառութեան մէջ դնել՝ առջի դրութիւնը շարունակելով իւր ոչ-ռուս քրիստոնեայ հպատակաց՝ հետևապէս նաև իւր Հայ հպատակաց նկատմամբ։ Կրնամք նաև ենթադրել թէ ըստ ոմանց այսօր Ռուսիոյ ներքին դործոց նախարարն Հայ մ'է, և ըստ ոմանց այդ նախարարը մեծ ազդեցութեան տէր է, անպարմար չտեսներ մի քիչ նուազ խստութեամբ վարուիլ իւր ազգակցաց հետ, որոց վիճակը մոտէն քննելու առիթ ունեցած էր երբ ի Կաւկասիա էր։ Վերջապէս, կրնամք դիտել թէ այսօր Ռուսական տերութեան մէջ միայն Հայք չեն որ առաջնորդեն աւելի բարւոք վիճակի մէջ կը դտնուին վարչական տեսակէտով, այլ միւսներն նախարարին և ընդ նմին Ռուսիոյ գահաժառանգ իշխանին տրամադրութեանց և տնօրէնութեանց շնորհիւ, այսօր աւելի ազատութիւն վայելել կը թուին ոչ միայն Հայք, այլ և ուրիշ Ռուս հպատակք, և ոչ միայն Կաւկասիոյ՝ այլ և ուրիշ Ռուսական դաւառաց բնակիչք։ Այսպիսի պատճառներ կրնամք ցուցնել ազատութեան այն համեստ քանակութեան, զոր Ռուսահայք կը վայելեն այժմ, և դիտելի է որ, երբ այսպիսի պատճառներով բացատրեմք գործը, Թանի Թղթակցին ցոյց տուած յուզման պէտք չմնար։

Բայց ենթադրեմք թէ Ռուսիոյ կառավարութիւնը քաղաքական դաղտնի դիտումներ ունի ինչ ինչ թայլատուութիւններ ընելով Օսմանեան Հայաստանի կիսոյ դաւառաց Հայ բնակիչներուն։ Ենթադրեմք, կ'ըսեմք, թէ Ռուսիա միշտ այն չարամիտ կառավարութիւն է, որ աչքերը տնկած է իւր դրացւոյն երկիրներուն վրայ. թէ, վերջին պատերազմին ելքանները դատմանած և իւր ներքին վիճակը կարգի դրած լինելով, —բան մը զոր սակայն դեռ շատ հեռի է ի գլուխ հանելէ,— սկսած է քաղաքական նոր դիտումներ մտուցանել նոր ձեռնարկներու համար։ Ենթադրեմք, վերջապէս, թէ Թանի Թղթակիցն իրաւունք ունի իւր ենթադրութեանց մէջ.— Ի՞նչ կ'ապացուցանէ այս։—

Որովհետև Ռուսիոյ կառավարութիւն, որ տակաւին մինչև մեր ժամանակներս իւր Հայ հպատակաց նախանձել կուտար Օսմանեան հպատակութիւն. որ ամեն ջանք ի գործ կը դնէր նոցա ազդութիւնն և լեզուն ջնջելու. որ այսպէս ընելով, դարաւոր քաղաքականութիւն մը շարունակելէ զատ ուրիշ բան չէր ըներ. որովհետև, կ'ըսեմք, այդ կառավարութիւնն Օսմանեան Հայերը հրապուրելու նպատակաւ յարմար դատեր է ժամանակի մը համար թերթուցնել իւր Հայ հպատակաց վրայ ծանրացող լուծն, արդեօք ներելի՞ է մեր կարծիքը փոխել Ռուս վարչութեան հիմնական հանգամանաց վրայ։ Այն պարագայն իսկ, թէ Ռուսիա քաղաքական դիտում մ'ունի իւր այս նոր ընթացքի մէջ, ճիշտ այս պարագայն, որ շատ կը յուզէ Թանի Թղթակիցը, գլխաւոր պատճառ մ'է կասկածելու և մինչև իսկ պնդելու թէ Ռուսիա անկեղծութեամբ չվարուիր՝ ինչ ինչ ազատութիւններ շնորհելով իւր Հայ հպատակաց։ Քանի որ քաղաքական նպատակով մը կուտայ այդ ազատութիւնները, կրնայ եւ առնուլ դայնս, երբ իւր նպատակին հասնի։ Ակնիկ զատ, Ռուսիա սահմանադրական երկիր մը չէ։ Ժողովրդեան վայելած ազատութիւնները սահմանադրութեամբ երաշխաւորեալ չեն անդ. և այն կառավարութիւն, որ քաղաքական նպատակաւ մ'ասկէ առաջ բնաւ ազատութիւն չէր տար իւր Հայ հպատակաց, և այսօր քաղաքական ուրիշ նպատակաւ մը նոցա վիճակը դանանձելի ցուցնել կ'ուզէ, ազատ է, ժամանակէ մը վերջ, ուրիշ քաղաքականութեամբ մը, աւելի ընթացքը շարունակելու։ Ի՞նչ արդելք կայ իւր առջեւ։ Ի՞նչ ազատութիւն կայ թէ անհնարելի է Ռուսահայոց վիճակին բարւոքումն։ Ի՞նչ երաշխաւորութիւն կայ թէ այն ինքնակալն որ այսօր պարզ քրմահաճութեամբ մ'ազատութիւններ կը շնորհէ, ետ չպիտի առնու զայնս մի ուրիշ օր։

Մեք կոյր ռուսատեաց մը չեմք. բայց ամեն բանէ առաջ հայասէր եմք, և մեր ազգին ճշմարիտ շահերն ուրիշ ամեն նկատումէ վեր կը բռնեմք։ Ներկայ խնդրոյն մէջ ալ, Հայ ազգին ճշմարիտ շահերը նկատելով է որ կ'ուզեմք ուշադրութիւն հրաւիրել Ռուսիոյ շնորհած ազատութեանց կասկածելի հանգամանաց վրայ։ Այդ ազատութիւնք երաշխաւորեալ չեն. ուստի չեմք կրնար քաղաքական ծրագիր մը հիմնել նոցա վրայ. ապագայ դատ, այդ ազատութիւնք քաղաքական դիտմամբ մը տրուած են, հետևւարար և անկեղծ չեն, կասկածելի են։ Հայք չեն կրնար ուրեմն փոխել իրենց կարծիքը Ռուս վարչութեան դարաւոր քաղաքականութեան վրայ, որ է հպատակ ազգութիւնները կլնել, և ոչ Ռուսահայք, ոչ ալ Թրքահայք, չեն կրնար խաբուիլ արդի ազատական թայլատուութիւններէն. զի դիւրին է գուշակել թէ յանցելումն ինչ վնասանք որ կար Ռուս կառավարութենէն, ապագային մէջ ալ, երբ այդ կառավարութիւն իւր նպատակին հասնի, այն վասողը մեր առջեւ պիտի ելնէ իւր ամբողջութեամբ։ Հետաքրքրութիւնը չը ներեր ուրեմն ռուսամոլ լինել։ Այս է մեր կարծիքն, և կը յուսամք թէ այս տիպի լինի ամեն ըղձամիտ ազգասիրաց կարծիքը։

Բայց Ռուսամոլք սանք կ'առարկեն թէ հասարակ ժողովուրդը մեզ չափ հեռին չանուներ, և քանի որ Հայաստանի մէջ զեղծմունք և անկանոնութիւնք շարունակին, ժողովուրդն այս կողմէն վհատելով և Այրարատայ և Երասխի միւս կողմն իւր ազգակիցները գտնի աւելի բարւոյժս նախանձելի վիճակի մէջ տեսնելով, կարելի է որ իրօք Ռուսիոյ դիւթիչ ազդեցութիւնը կրէ, ինչպէս կ'ըսեր Թանի Թղթակիցն, և մինչև իսկ Ռուսիոյ իշխանութեան ներքև անցնիլ նախապատիս համարի։ Ռուսամոլք այսպէս կ'առարկեն՝ համոզելու համար զմեզ թէ «Օսմանեան վարչութեան յուսա-«թիւնն ի վերջոյ նախանձելի համա-«րել պիտի տայ Ռուսական վարչու-«թիւնն, ա՛րքան ալ չար համարիմք «զայն»։ Բայց մեք որ կոյր Ռուսատեաց մը չեմք, կոյր Թրքասէր մ'ալ չեմք, և ցուցնելէ յետոյ թէ չեմք կրնար վստահութիւն ունենալ Ռուս վարչութեան վրայ, կ'ուզեմք յայտնել նաև թէ չեմք կրնար յուսահատիլ Օսմանեան վարչութենէն, որքան որ, առ այժմ, գժուար վիճակի մէջ գտնուի նա։

Զի կայ հզօր գործի մը, որ կրնայ վերանորոգել այն տունն, ուր բնակիլ այլ ևս անհնար համարիլ կուզեն յուսահատք ոմանք։ Այդ գործին է՝ բարենորոգմանց ներմուծումն, որ ա՛չ միայն մեր Օսմանեան հպատակ ազգայինները Սատանային ամեն տեսակ վտանգութիւններէն կրնայ պահպանել, այլ և աւելի ևս զօրացնել այն համակրութիւնը, —զոր Թանի Թղթակիցն անհետացած կը կարծէ, — թէ Հայք աւելի Օսմանեան վարչութեան ներքև երնան ապահով լինիլ իւրեանց ազգութենէն ու կրօնքէն, քան թէ Ռուս վարչութեան ներքև։ Եւ որովհետև, ինչպէս Մէհէնճեանը լրագիրն ալ մեր երկուսան թուով թարգմանեալ հատուածին մէջ կը սէր, կայսերական կառավարութիւնը բարեհաճած է յանձն առնուլ բարենորոգմանց գործադրութիւնը, վհատելու բնաւ պատճառ չեմք տեսներ։ Ուստի, տարբեր ճանրաներ ընթանալէ յետոյ, կը հանդիմք նոյն եզրակացութեան, ուր կանգ կ'առնուր Թանի Թղթակիցն, և ջերմ մաղթանքներ կ'ընեմք, որպէս զի կայսերական կառավարութիւնն իւր ամեն արտաքին ազդեցութիւններէն ժամ առաջ ազատելով, կարենայ իւր ներքին գործոց զբաղիլ, և նոր ցարին, որ քանի մ'օրէն կ'սկսի, մոռցընել տայ իւր նախորդաց տխուր վիշտերն, և իրօք բարենորոգմանց տարի մը լինի, յորում Վեհ. Սուլթանին ամեն ցեղէ և ամեն կարգէ հպատակներն, ընդ որս և Հայք, սկսին աւելի ևս վայելել այն անդորրութիւնն ու երջանկութիւնը, զոր ժամանակէ մ'ի վեր կորուսած էին արտաքոյ կարգի պարագայից ճնշման ներքև։ — Գալով Ռուսիոյ կառավարութենէն իւր Հայ հպատակաց շնորհեալ ազատութեանց, հետաքրքիր եմք իմանալ թէ արդեօք այդ ազատութեանց չը՞նտեսակը բաւական ընդարձա՞կ է որպէս զի սեր այս յօդուածը Ռուսական սև Գրաքննութեան ձեռամբ չը սևնար, — ինչպէս եղած են իւր նախորդներէն շատեր,— և ազատապէս, ու ազատապէս կարդացուէր Կաւկասիոյ և Ռուսական Հայաստանի մէջ։

ԲԻՒԶԱՆԴ.

ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Մեր Ռուսահայ դրագիտաց շատերը Թուրքերէն դրութիւն բնաւ չը դիտցողք, յանձամբ իրը բուն Հայկական դաւառական բառ կը համարին այնպիսի բառեր, որք պարզապէս Թուրքերէն են։ Շատ պատահած է ինձ այս սխալս տեսնել Տփղիսու Հայ մամլոյն, Փորձի և մանաւանդ Պերճ Պռաշեանցի վէպերուն մէջ։ Փորձի յունիս և յուլիսի թուոց մէջ (երես 91) Գ. Գեղամեանց Անոյ արձանագրութեանց մասին մէջ յիշուած Էրմանաշալ բառին համար կը գրէ «Ժողովրդական ընտի՞ր բառ, որ կը նշանակէ աւերակացեալ, կոզոպատեալ, դաւառներում մինչև այժմ գործածւում է այդ բառը... եւ։ Արդ յայտնի է որ պարզապէս Թուրքերէն Էրման, Էրմանէ բառն է այդ և Հայերենէ որ ի է մաս չունի։ Աբարաց Իշխանութեան 'ի Հայաստան զօրացած և Հայ լեզուին ընկած օրերէն մինչև յայսօր որ Հայք մահմեդականաց հետ կապրին, բազում ընտանի բառեր Թուրքերէն կը գործածուին Հայոց մէջ թէ՛ 'ի դաւառս և թէ՛ 'ի Պոլիս, ինչպէս յայտնի է։ Անոյ արձանագրութեանց անկամ Հայերէնին մէջ շատ կան Թուրքերէն և Թաթար բառեր, ինչպէս «ապլ, դամլաճի» եւ։ Այն ժամանակի Հայ անձանց անուանց մէջ ալ շատ կը գտնուին Թուրքական անուանք զարարիակ, Հասան, Համզէ, Ապլխարիպ. կանանց մէջ առ հատարակ մինչև վերջին տասներորդ ալ կար 'ի Պոլիս և այժմ դաւառները կայ դեռ։ Մեր Ռուսահայ դրագիտաց մասնաւոր ուշադրութեանը կը յանձնարարեմ այն դիտողութիւնս։ Հայ դրագէտք պէտք է խլեն, մեկիկ առնուն այդ օտարաբանութիւնները, և ոչ թէ գրականութեան մէջ գործածական ընեն զանոնք։ Ն. Ճ.

ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ
Ի ՆՊԱՍՏ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՍՈՎԵԼՈՅ

ՑԱԿՆ
(Կոբ-ալ)

(Շար. նայ. 25 թիւէն)

Մեծապատիւ Տեարք	Ոսկեդրամ.
Մ. Ղուկաս Արզարեան	5
Մարգար Քէօսէեան	5
Յարութիւն Պէկիկեան	5
Յարութիւն Սալեան	10
Գասպար Բոեանց	10
Փիլիպոս Արզարեան	15
Ս. Աւետիս Բարունակեան	5
Աստուածատուր Սարքեան	5
Տիկին Իսկուհի	5
» Նազլը	2 1/2
Բարեպաշտ երկու արք և երկու տիկնայք	4
	65 1/2

(Կամաբակալ)

Գարակէօզեան Կ Տիկին	20
Հարդենց հարս Սրբուհի	5
Նահենց Տուռու	1
Խերենց Սրբուհի	1
Տէտէեան Ստեփան	5 1/2
Խէրեան Տիկին	1
Մովսէսեան Կիւլիւնէ	1
Սերվիչեանց Ս. Տիկին	2
Մանկրճեան Մ. Տիկին	9
Տիկին Հաղարեան	10
Թոկրեան Մկրտիչ	5
Ալթունենց Մ. Տիկին	14
Մովսէսեան Ն. Տիկին	5
Մ. Կիրակոս Տիրատուրեան	10
Մ. Սարգիս »	5
Հալաճեան Գէդէոն	5
Խէրեան Ալիքսան	5
Տ. Թադէոսեան Կոզմոս	5
Գարակէօզեան Յովհաննիկ	5
Պայենց Մարիա Տիկին և Հարդենց Մ. Տիկին	6
Օգիկենց Մարտիրոս	3
Մելքոնեան Հեղինէ Տիկին	5
Հալաճեան Կարապետ	22 1/2
Պայիկեան Մկրտիչ	11 1/2
» Թ. Տիկին	10
Նշան Թորոսեան	5
Միքայէլ Հալաճեան	5
Աբրահամ »	5
Տ. Գրիգորեան Սեդրաք	5
Վահանեան Խարէմ	5
Տ. Գարեգին քահանայ	20
Աւագեան Խաչէր	20
Խերեան Յակոբ	3
Զէրքէզ Մուսթաֆա	2
Ի զանազան Տեարց և ի Տիկնանց	58 1/2
Բարեպաշտուհի ոմն	20
	321

Ակնայ հանգանակութենէն
Բ. անգամ 5278 1/2
Կարուշլայի » 65 1/2
Կամարակալի » » » 321
5665
54 Օսմ. ոսկւոյ տարբերութիւն 270
5395
Աքօնթօ Բէյիսեանէ 105
5500

Վերոյգրեալ հինգ հազար հինգ հարիւր դրուշ ոսկեդրամն Կեդր. Յանձնաժողովոյս յանձնարարութեամբ Սրբազանաշնորհ Գեր. Գարեգին վարդապետի միջոցաւ ուղղակի ի Վան յղած և Մասնաժողովոյ պարտուց հաշուոյն արձանագրած եմք։

Համարակալ Գանձապետ
Գ. Յ. Յովակիմեան Աբել Կիւլէկեան
22/3 հոկտ. 1880
Գասրքէօյ

ԳՐԱՏՈՒՆ
Վ. Յ. ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ
Որ ի Մէրճան Զարչը Թիւ 57

—o—

Կը գտնուին կաղանդչէք՝ Հայկական ճաշակաւ պատրաստուած ընտիր պատկերներ, զանազան գրքեանք և տետրակներ և բազմազան կաղմաւ Օրացոյցներ։

ԻԼԱՆ

—o—

Տէօրթիւնճիւ օրտուլի հիւմայուն իչուն մահֆուզ իքի թօփ նիւմունէսի վէճճէլէ միւպարեա օրնաճաղ իքի պին թօփ մահուտի ամրիքան թարիխի զարարընտան իթիսարէն պիր պուչուք մահնիհա եէթինէ էրզինճանտէ թէսլիմ օլընմադ վէ էսմանը սիմ մէճիտիյէ երիկիրմի զուրուշ հիսապը իլէ պատէթ թէսլիմ էրզինճանտէ վէ եալոտ Տերիսաատէթտե բէչինէն վիրիլմէք վէ ըէսմի կէօմրիւկի իլէ մահալը մէզքիւրտե թէսլիմ օլընընճայա գատար վուգու պուլաճաղ մէսարիֆի նագլիյէ վէ սայիրէսի ճիւմլեթէն միւթէահհիւտե այիտ օլմադ չարթը վէ չէրայիթի սայիրէլերի միւթէֆէրիասի իլէ տէվէ մարգալը ճինսինին պէհէր թօփը գըրդ ալթը վէ չիչէք մարգալը ճինսինին պէհէր թօփը գըրդ իւչ զուրուշա օլարադ թալիպի էօհտէսինտե օլուպ քեանունի էվվէլը բումինին երիկիրմի տէօրթիւնճիւ չարշէնպիհի կիւնիւնե գատար պէհէր կիւն միւնադ ատասը պիլ իճրա եէվմի մէզքիւրտե դարը դաթիսի վիրիլէճէյինտէն իթասընա թալիպ օլանլարընն վէ եիկիրմի պէշինճի բէնչէնպիհի կիւնիւ եիւզտե պէշ թէնզիլինե բաղլիպ պուլունանլարընն հարպիյէ նէզարէթի լեվազիմաթը ումումիյէ տայիրէսինե կէլմէյէրի վէ կէլմէյէն զեվամ օլաղը հալտե իտէճէքլէրի թէնզիլաթը միւմգա վարագայը սահիհա իլէ տայիրէի մէզքիւրտե ըիասէթինե պիլտիրմէյէրի։
18 քեանունի էվվէլ 96

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅՔՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա 25 դեկտ.

Օսմ. Քօնս. դոյուեցաւ		13, 3
» » բացուեցաւ		—,
» » կէս օրին		—,

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՅ

Ռոտիշիլտ ժէնդրլ. 6 0/0	Անգլ. լիր.	4,21
» Օթթոման	»	3,17
Կ. Պոլսոյ Պանքան	»	8,20
Բրէմի ժէնդրալ 6 0/0	»	3,20
Փոխ. 1863 (Մուտոն) 6 0/0	»	65,
» 1865 (») 6 0/0	»	66,
» 1869 (Բինար) 6 0/0	»	65,
» 1872 (Պոն տիւ թրէզոր)	»	21,
» 1873 (Բինար) 6 0/0	»	61,
Ռուսկիի երկաթուղի	Ֆր.	35,25
Լաւրիում	»	104,
Փրատուայ	Օսմ. լիր	390
Փղիտաղրամ	»	1220

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՅ

(Օսմ. ոսկին 100 գրչէն)

	Գրչ.
Անգլիական ոսկի	110 7
Գաղղիական »	87 24
Բօլ	90 10
Դրիմից	51 25
Գասպոն թուղթ 8 բաւպի 31 դարիք	
Գասպոն արծաթ (նոր)	91 20
Մէճիտիէի տարբերութիւն	7 25
Վենոյ	129
Հինդնոյ	210 20
Հինդնոյ (անկէտ)	185
Մէթալիք	209 20
Գինձ	700

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտրա 5 յունվ.

Անգլ. Քօնս.	98 15/16
Օսմ. »	11 7/8
Փոխ. 1865	13 1/4
» 1869	13 1/4
» 1871	73
» 1872	21 1/4
» 1873	12 3/8
» 1877	85
Պանք Օթթոման	11 1/4
Ռուս. փոխ. 75/1	90 3/4
Եգիպտ. միացեալ	71 7/8
» արտօնաւոր	95 3/4
Տայրա Սանիէ	76 1/8
Փոխ. Ռոշիլտ	96
Փոխանակագիր Փարիզի վրայ	—

Փարիզ 5 յունվ.

Դպրդ. Քօնս. 3 0/0		120·17 1/2
» » 3 0/0 Նոր		84·97 1/2
Օսմ. Քօնս.		12 02 1/2
Փոխ. 1865	Ֆր.	65·
» 1869		67·
» 1873		61·
Օսմ. Երկաթուղի		57·25
Պանք Օթթոման		593·37 1/2
Բրէմի Լիոնէ		1060·
Ռուս. փոխ. 3 0/0 (1877)		93 1/8
» » Արևելեան		60 1/2
Իտալ. Քօնս.		89 05
Եգիպտ. միացեալ		566·25
Փոխանակագիր Լոնտ. վրայ		25·29

Վիեննա 5 յունվ.

Փոխ. Լոնտրայի վրայ	118 50
Ռուսկիի երկաթուղի	16·70

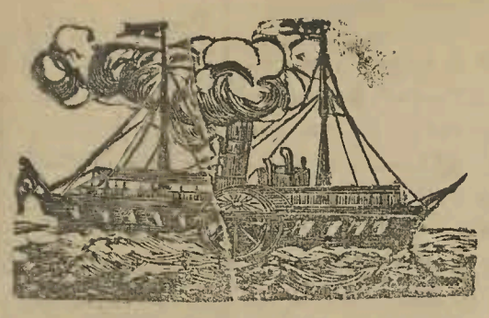

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՑՐԻԷԻ
ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ
1880 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ
ՄԻՆՉԵՒ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 31

ԲՈՍՓՈՐԷՆ ԻՋՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Ժամ	Երբեքոյեան Եղբէր	Թիւ
2 15	Եէնիմահալլէն Մէզարպուրնու, Պէյիւքտէրէ, Թարապիա Եէնիքէյ Սմիէնեա, Պոյանճըքէյ. Ր. Հիսար. Պէպէք. (Արնաւուտ գիւղի շուրջենաւին հետ պիտի հաղորդակցի.)	20
2 45	Ր. և Ա. Գավաք, Եէնիմահալլէ Մէզարպ. Պէյիւքտէրէ. Թարապեա. Եէնիք. Էմիրկէն, Ր. Հիսար, Պէպէք, Արնավուտքէյ։	33
3 45	Եէնիմահալլէէն Մէզարպ. Պէյիւքտ. Թարապիա. Եէնիքէյ, Սմիէն. Էմիրկէն, Պոյանճըքէյ, Ր. Հիսար, Պէպէք, Արնավ. Օրթաքէյ։	32
4 45	Եէնիմահալլէէն Մէզարպուրնու. Պէյիւքտէրէ. Թարապեա. Եէնիքէյ Սմիէնեա, Էմիրկէն. Պոյանճըքէյ, Ր. Հիսար, Պէպէք, Արնավ. քէյ, Գուրուչէշմէ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ։	18
6 30	Եէնիմահալլէ. Պէյիւք. Թարապ. Պէյքօզ Բաշապ. Եէնիք. Էմիրկէն. Գանլըճա. Ր. և Ա. Հիսար. Գանտ. Արնավուտքէյ, Զէնկէլք. Պէյլր. Օրթաքէյ, Գուզկունճուք. Պէշիկթաշ. Իսկիւտար։	4
8	Ա. և Ր. Գավաք. Եէնիմահալլէ. Մէզարպուրնու. Պէյիւքտէրէ թարապեա. Պէյքօզ. Եէնիքէյ. Էմիրկէն. Պոյանճըքէյ. Ր. Հիսար, Պէպէք, Անավուտքէյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ. (Ուրբաթ օրերը Սմիէնեա)։	21
10	Մէզարպուրնուէն Պէյիւքտէրէ. Թարապիա. Եէնիքէյ, Էմիրկէն, Ր. Հիսար, Արնավուտքէյ. Օրթաքէյ, Պէշիկթաշ։	22

Աբնավուտ գեղէն

2 30	Արնավուտքէյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ։	19
8	Արնավուտքէյ, Գուրուչէշմէ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ. Գասպաթաշ։	4
3 30	Պէպէք. Արնավուտքէյ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթաշ. Գասպաթաշ։	22
4 15	Արնավուտքէյ. Գուրուչ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ։	25
5	Արնավուտքէյ, Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիք. Գասպաթաշ։	20
10 25	Արնավուտքէյէն ուղղակի կամուրջ։	19

Ասէյան Եղբէր

2 15	Պէյքօզ, Բաշապահճէ, Գանլըճա, Ա. Հիսար, Գանտիլլի. Վանիքէյ, Զէնկէլքէյ, Պէյլերպէյ, Գուզկունճուք։	21
2 15	Արնավուտքէյ. Վանիքէյ. Զէնկէլքէյ. Պէյլերպէյ. Գուզկունճուք. Գասպաթաշ։	25
3	Պէյիւքտէրէ. Թարապ. Պէյքօզ, Բաշապահճէ. Գանլըճա. Ա. Հիսար, Գանտիլլի. Վանիքէյ. Զէնկէլքէյ. Պէյլերպէյ. Գուզկունճուք, Գասպաթաշ։	17
5	Պէյիւքտէրէ. Պէյքօզ, Բաշապահճէ. Գանլըճա, Ա. Հիսար, Գանտիլլի. Վանիքէյ Զէնկէլքէյ. Պէյլերպէյ. Գուզկ. Իսկիւտար։ (Ուրբաթ օրերը ժամ 5 1/2ին Պէյքօզէն)։	19
8 30	Էմիրկէն, Գանլըճա. Ր. և Ա. Հիսար, Գանտիլլի. Արնավ. Զէնկէլքէյ, Պէյլերպէյ. Օրթաք. Գուզկունճ. Պէշիկթաշ Իսկիւտար։	25

ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԵԼՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Ժամ	Երբեքոյեան Եղբէր	Թիւ
3 30	Պէշիք. Օրթաք. Արնավ. Պէպէք, Ր. Հիսար, Էմիրկ. Եէնիքէյ, Թարապ. Պէյիւքտ։	19
4	Գասպաթաշ. Իսկիւտար Պէշիկթաշ. Գուզկունճուք. Օրթաք. Պէյլ. Զէնկ. Արնավ. Գանտ. Ա. և Ր. Հիսար, Գանլճ. Էմիրկէն, Եէնիք Բաշապ. Պէյքօզ Թարապ. Պէյիւք. Եէնիմահ։	4
5	Գասպաթաշ. Պէշիկ. Օրթաք. Գուրուչէշմէ. Արնավ. Պէպէք. Ր. Հիսար, Պոյանճ. Էմիրկէն. Եէնիք Պէյքօզ, Թարապ. Պէյիւք. Մէզարպուրնու. Եէնիմահալլէ. Գավաղլար. (Ուրբաթ օրերը Սմիէն)	21
6 45	Իսկ. Պէշիկթաշ. Գուզկունճուք. Օրթաքէյ Պէյլերպէյ. Զէնկէլքէյ, Արնավուտքէյ, Գանտ. Ա. և Ր. Հիսար. Գանլըճա. Էմիրկ.	25
8 15	Պէշիկ. Օրթաք. Արնավուտք. Պէպէք, Ր. Հիսար, Էմիրկէն, Եէնիք. Թարապեա. Պէյիւքտէրէ, Մէզարպուրնու։	22
10	Արնավ. Պէպէք, Ր Հիսար, Պոյանճըքէյ, Եէնիք. Թարապ. Պէյիւքտ. Մէզարպ Եէնիմահալլէ։	32
10 30	Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք, Ր. Հիսար, Պոյանճ. Էմիրկէն, Սմիէն. Եէնիք. Թարապ. Պէյիւքտ. Մէզարպ. Եէնիմահ։	18
11 10	Պէպէք. Ր. Հիսար, Պոյանճ. Սմիէն. Եէնիք. Թարապ. Պէյիւքտ. Մէզարպ. Եէնիմահ։ (Հարաւային հողմերուն Սմիէնեա չհանդիպիլը)։	33

Արնավուտ գեղ

3 45	Ուղղակի Արնավուտքէյ։	25
4 30	» »	20
9 45	Պէշիքթաշ, Օրթաքէյ, Գուրուչ. Արնավուտքէյ։	19
11 5	Գասպաթաշ, Պէշիկ. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավուտ.	25
11 40	Պէշիքթաշ. Օրթաք Գուրչ. Արնավ. Պէպէք։	22
12	Պէշիքթաշ. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ։	4

Ասէյան Եղբէր

9 45	Գասպաթ. Գուզկ, Պէյլ. Զէնկ. Վանիք. Գանտիլլի, Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշ. Պէյքօզ, Մէզարպ. Ր. և Ա. Գավաք։	17
10 30	Գուզկ. Պէյլ. Զէնկ. Վանիք. Գանտիլ. Ա. Հիսար, Գանլճ. Բաշապ. Պէյքօզ, Թարապ. Պէյիւք։	20
11	Գուզկ. Պէյլերպ. Զէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշապ. Պէյքօզ։	21
11 40	Գասպաթ. Գուզկ. Պէյլ. Զէնկ. Վանիք. Արնավուտքէյ։	19

Ուրբաթ օրերը ժամը 4ին չոգենաւ մը կամուրջէն պիտի ելնէ և Իսկիւտար, Գուզկ. Պէյլ. Զէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշապահճէ հանդիպելով Պէյքօզ պիտի երթայ։

Նոյնպէս ամեն ուրբաթ ժամը 5 1/2ին Եէնիմահալլէէն չոգենաւ մը պիտի ելնէ և Մէզար. Պէյիւքտէրէ, Թարապիա, Եէնիքէյ, Միրկէօն, Ր. Հիսար, Պէպէք, Արնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկ. Հանդիպելով կամուրջ պիտի իջնէ։

ԱՅԵՐԻ ՎԻԿՕՐԸ

Ով որ իր մաղերուն թափիլը չուզեր, «Այերի Վիկօր» կոչուած մաղի անուշահոտ ջուրէն դործածելու է. ուրիշ ամեն տեսակ մաղի ջուրերը կամ՝ իւղերը՝ որ մաղ չի թափելու համար կը ծախսուին, բոլորն ալ անօգուտ են. իսկ Վիկօրի օգուտը միլիոնաւոր փորձերով ապացուցուած է, և Պոլսոյ ու գաւառաց մէջ օր օրի գործածողներուն թիւը կաւելնայ։ Անոնք որ իրենց մաղերուն գեղեցկութիւնը կորսընցնելու վրայ են, շուտով գործածեն այս ջուրէն որ ի վերջոյ չը ղղջան։ Թափելու վրայ եղող մաղերը կը հաստատէ ու կամրապընը դէ, թափածներուն տեղը մաղ կը բուսցնէ երբոր մաղերուն արմատը ջնասուած չէ, ու ճերմկած մաղերը անպատճառ իր նախկին բնական գոյնին կը բերէ, գործածելուն կերպը շիշերուն հետն է. կը ծախսուի կ. Պոլիս Դալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան։

ՕՃԱՌ

Անուշահոտ օճառ, մորթը կը կակուղցնէ ու լեղի ջուրով ալ կը փէր փէրի, տեսակը խիստ աղնիւ ու գինը շատ ժան է. կը ծախսուի կ. Պոլիս Դալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան։

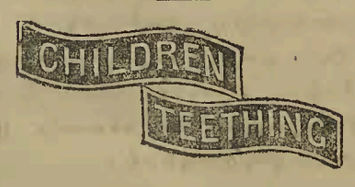

ՍՈՒԹԻՆԿ ՇԻՐՕՐ

Յայտնի է որ երախայք ծնանելէն մինչ երեք տարեկան հասակը գրեթէ շարունակ փորի ցաւ. փոր, հարութիւն, ստամոքսի անհանդստութիւն, անքուն մնալ, ջղային գրգռութիւն և այլն կուենեան մանաւանդ ակռա հանելու միջոցին, և այս նեղութիւններն ալ աւելի կը սաստկանան ամառուան տաք եղանակին։ Սութինկ Շիրօրը վերոյշեալ դժուարութեանց ամենուն ալ առաջքը կառնէ ու կը բժշկէ, որով երախան կը հանդչի ու կը զօրանայ յուրախութիւն մեծ իւր ծնողաց։ Դործածողները շատ գոհ են։ Ուզողը կրնայ փորձել. դինն արժան է. նորածին երախայէն կաթիլով կը տրուի, վեց ամիսէն վեր եղողին օրը երեք անուշի գրդալ. կը ծախսուի կ. Պոլիս Դալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան։

Լրագիրս ամեն օր կը հրատարակուի՝ բաց ի կիրակի և տօն օրերէ։

Բաժանորդագրութեան տեղն է կ. Պոլիս, Պանճէ-Գարու Ճէլալ պէյ խան թիւ 31 Մասիսի խմբագրատունը։ Իսկ դաւառաց մէջ հետեւեալ հոգաբարձուաց դրասենեակները.

ԿԱՐԻՆ. Յովհաննէս էֆ. Տ. Մելքիսեդեկեան.
ԵՐԶՆԿԱ. Յ. Շաւարշ էֆ.
ՍԵԲԱՍՏԻԱ. Նազարէթ էֆ. Յ. Խաչատուրեանց.
ՍԱՄՍՈՒՆ. Եդուարդ էֆ. Մուրատեան.
ԿԻՐԱՍՈՒՆ. Գ. էֆ. Խ. Մաղմանեան.
ՈՒՏՈՍՊԹ. Աբր. Տ. Արիստակէս աւագ քահանայ Ֆէլսեան.
ԶՄԻՒՌՆԻԱ. Աբրահամ էֆ. Պէրպամպէեան.
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Թորոսով էֆ. Էսկիճեան.
ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Ս. Եղիազարեան էֆ.
ԵՒԴՈԿԻԱ. Յակոբ էֆ. Պոնճուքեան.
ՔԱՐԲԵՐԴ և ՏԷՐՍԻՄ. Կիրակոս էֆ. Ն. Ղազանճեան.
ՄՈՒՇ. Յակոբ էֆ. Ծերունեան.
ՎԱՆ. Պետրոս » Դաբամաճեան.
ԲԵՐԻԱ. Սեդրակ » Խարաճեան.
ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏ. Թովմաս էֆ. Թաշճեան.
ԵՒԵՍԻԱ. Գէորգ էֆ. Կ. Ոսկերչեան
ՅՕԶԳԱՆ. Ֆէրհատ » Ս. Ֆէրհատեան.
ՏՓԽԻՍ. Պ. Նիկողայոս Տ. Ղևոնդեան.
ԿԱՂԿԱԹ. Պետրոս էֆ. Հէրիմեան։

ԹՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՅ
Կ. ՊՈԼԻՍ ՃԷԼԱԼ ՊԷՅ ԽԱՆ